

Gulyás Miklós

Viszonyok és vonzalmak

(Könyvemnek négy főhőse van. A svéd újságíró, Anders Lindeberg, aki 1840-ben egy sziléziai gyógyintézetben megismerte báró Wesselényi Miklóst, majd Széchenyi Istvánnal a Galathea gőzösön Bécsből Pestre hajókozott. Megismerkedett a reformkor több jeles alakjával, meglátogatta az Akadémiát, a Nemzeti Kaszinót. Bölöni Farkas Sándor, a magányos székely kutató, a könyv negyedik hőse, akit elkísérünk Amerikába is. Az itt közölt fejezetek a négy főszereplő szerelmeinek és a reformkor előítéleteinek állít emléket. - A szerző.)

Szerelem és szeretkezések nélkül egy irodalmi mű olvasatlan marad. Kazinczy Ferenc írta találóan, hogy nem várhatunk „közönséges csudáltatást”, ha nincs benne szerelem, „mely nélkül íróink olvasóikat nem reménylik érdekelhetni”. Nincs kizárva, hogy Széchenyi, Wesselényi, Lindeberg és Farkas heteroszexuálisak voltak. Ebből az időből homoszexuális személyiségekről nem is nagyon hallottunk.

A királyok megengedhettek maguknak olyasmit, amit alattvalóiknak megtiltottak. III. Gusztáv történetírói nem tartják valószínűtlennek, hogy a nagy király buzi volt.

V. Gusztáv, a teniszező király bizonyíthatóan meleg volt. A katolikussá kitért Krisztina királynő – több nem svéd történetírója szerint – leszbikus. A Zilahot és Kolozsvárt is megjárt XII. Károlyt – a bőrféjük kedvencét (akik nemcsak a negeket, hanem a buzikat is, enyhén szólva, macerálják) – a nők nem érdekelték. A magyar királyokat kizárólag a fehérség érdekelte.

Mind a négy hősrünk férfi. Mert abban az időben nők – szégyen-nyalázat a mi történetünkben is – mintha nem is egzisztáltak volna. Néhány nő azért felbukkan nálam is, mint fűszer. Cserei Heléna például. Vagy Kölcsey Antónia, aki a maga úrkisasszony módján európai látókörrel bírt. Nagybátyját, Feri bácsit, akit a hálátlan utókor csak egy verséért őrzött meg emlékezetében, nem ok nélkül istenítette. A kisasszony Wesselényibe szerelmes is volt. De Antónia vonzalmát a báró észre sem vette. A liberálisok unokatestvérei, menyasszonyai, szomszédai, feleségei álljanak itt mint példák az egyenjogúságért munkálkodó nőkre.

A női emancipációt a két polgár, Farkas és Lindeberg tartotta fontosnak. Farkas New-Lebanonban a lebegők istentiszteletére ment. Látta, hogy e felekezetben „férfiak és asszonyok egyenlők minden jussokban”. Az istentisztelet egy része táncból állt. Az istent nem csak nyelvvel, hanem egész testtel kell tisztelni. Így fejezi be gondolatait a székely: „Előítéletekkel telve jöttünk e falu felé, s a külsők után ítélve tisztelettel kezdettem gondolkodni e felekezet felett.” A vallást egy